

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ності, розроблення нових принципів діяльності судової системи, відповідних викликам правової інтеграції та суспільним трансформаціям сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Боровик А. В. Адміністративно-правові засади розвитку системи правосуддя з урахуванням найкращих міжнародних стандартів та практик : монографія / А. В. Боровик, П. І. Мандзик. – Одеса : «Юридика», 2023. – 218 с.
2. Демчик Н. П. Судова реформа в умовах євроінтеграційних процесів. Нове українське право, Вип. 5. 2023. С. 73–78.
3. Татаренко В. Б. Реформування судової влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. Державне управління та місцеве самоврядування. 2010. № 10. С. 114–121.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Україна, Європейський Союз, Євратом [...]; Угода, Список, Міжнародний документ від 27.06.2014. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
5. Шапенко Л. О., Райчук М. В. Принципи правового забезпечення судової влади в умовах євроінтеграції України. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. № 5 (34). С. 24–30.

Хізанов О. Д.

*курсант Навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВУ КОМПЕНСАЦІЮ У СПРАВАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРАТОЮ ЖИТЛА АБО ІНШОГО МАЙНА ЧЕРЕЗ ЗБРОЙНУ АГРЕСІЮ: ПРАКТИКА ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОГАЛИНИ

Реалізація права на справедливую компенсацію громадянами, які втратили житло чи інше майно внаслідок збройної агресії, є ключовим питан-

ням сучасної юридичної науки та практики. В умовах збройної агресії цивільні особи стають безпосередніми жертвами конфлікту, втрачаючи як житло, так і інше майно, що є основою для життя та господарювання. Конституція України гарантує непорушність права власності (стаття 41), а Цивільний кодекс України в статті 1166 чітко передбачає, що майнова шкода, заподіяна особі неправомірними діями чи бездіяльністю інших осіб, підлягає повному відшкодуванню [1, 2]. Однак в умовах збройної агресії практична реалізація цих норм стикається з численними викликами та процесуальними прогалинами.

Практика розгляду судами справ щодо компенсації шкоди, завданої збройною агресією, свідчить про значні труднощі в застосуванні цивільно-процесуальних норм. Попри те, що Цивільний процесуальний кодекс України (зокрема стаття 12) визначає право кожної особи на судовий захист її майнових прав та законних інтересів, потерпілі від збройної агресії часто стикаються з низкою практичних проблем. Перша і найважливіша проблема полягає у складності встановлення та документального підтвердження факту втрати майна, зокрема житла. Внаслідок активних бойових дій значна кількість документів знищується або втрачається, що значно ускладнює доказування розміру та самого факту збитків у суді [3]. Більше того, у багатьох випадках доступ до пошкодженого житла або іншого майна обмежений або неможливий через бойові дії, що додатково перешкоджає отриманню належних доказів для судового процесу.

Другою значущою процесуальною проблемою є визначення розміру компенсації. Українське законодавство наразі не передбачає єдиної та уніфікованої методики оцінки житла чи іншого майна, знищеного або пошкодженого внаслідок збройної агресії. Відсутність таких стандартів призводить до значних розбіжностей у судовій практиці, коли різні суди можуть застосовувати різні підходи до оцінки збитків. Через це виникають випадки, коли потерпілі отримують або недостатню, або необґрунтовано завищену компенсацію. Така ситуація підриває довіру громадян до судової системи та ставить під сумнів справедливість судових рішень.

Окремою проблемою є процесуальні прогалини щодо суб'єкта компенсації. Складність полягає в тому, що відповідальною за заподіяну шкоду є іноземна держава – Російська Федерація, яка має міжнародно-правовий імунітет. Відповідно до норм міжнародного права, держава як суверен має імунітет від юрисдикції судів іншої держави, що значно ускладнює можливість отримання компенсації саме від Російської Фе-

дерації. Хоча українські суди дедалі частіше виносять рішення про стягнення компенсації з РФ, виконання таких рішень стикається з серйозними труднощами через відсутність активів держави-агресора на території України, на які можна було б звернути стягнення.

Ще однією важливою проблемою є відсутність чіткого механізму фінансування компенсаційних виплат. Державний бюджет України не завжди має достатньо коштів для повної компенсації збитків, завданих збройною агресією, що змушує потерпілих довго очікувати виплат або взагалі втрачати надію на справедливе відшкодування. У цьому контексті важливо розглядати питання створення спеціальних компенсаційних фондів, фінансованих за участі міжнародних донорів та через заморожені активи агресора за кордоном. Такий підхід може суттєво поліпшити ситуацію з реалізацією права громадян на справедливу компенсацію [4].

Особливого значення реалізація права на компенсацію набула після початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Розміри руйнувань житла та іншого майна стали безпрецедентними, що створює гостру соціальну кризу. Забезпечення ефективних механізмів відшкодування майнових втрат є ключовою умовою для відновлення соціальної стабільності, зменшення напруги у суспільстві та підтримки довіри громадян до держави і її правової системи. Вирішення цієї проблематики є не лише юридичною, але й соціально-гуманітарною потребою, адже компенсація збитків дозволяє громадянам повернутися до повноцінного життя після пережитого стресу збройної агресії.

Перспективи розв'язання зазначених проблем пов'язані, перш за все, з необхідністю системних законодавчих змін. Насамперед, необхідно розробити єдину методику оцінки та доведення завданих збройною агресією збитків, що дозволить уніфікувати судову практику та забезпечити справедливість компенсацій. Важливим є також законодавче закріплення спрощених процедур для потерпілих, зокрема, щодо збору доказів та підтвердження фактів втрати житла або іншого майна. Крім того, необхідно створити дієвий міжнародний компенсаційний механізм, який забезпечуватиме виконання судових рішень через міжнародні організації або шляхом арешту заморожених активів Російської Федерації за кордоном.

Також варто зазначити, що хоча на сьогодні в Україні відсутній ефективний механізм виконання судових рішень щодо стягнення компенсації шкоди безпосередньо з Російської Федерації, винесення таких рішень

має надзвичайно важливе значення в стратегічній перспективі. Сам факт визнання РФ відповідальною за завдані збитки у національних судах України формує потужну доказову базу для майбутніх процесів у міжнародних судових інстанціях. Ці рішення фіксують обставини вчинення порушень, обсяг завданої шкоди та правову кваліфікацію дій агресора, що може бути використано у справах щодо репарацій, компенсацій або притягнення до відповідальності за воєнні злочини. Таким чином, національна судова практика виконує не лише відновлювальну функцію в межах української юрисдикції, а й слугує підґрунтям для міжнародного правосуддя та майбутнього примусу до виконання зобов'язань з боку країни-агресора [5].

Таким чином, реалізація права на справедливу компенсацію громадянам, що постраждали внаслідок збройної агресії, є важливою юридичною і соціальною проблемою, що вимагає невідкладного вирішення. Наявні процесуальні прогалини, складності у доказуванні, визначенні компенсації та забезпеченні виконання рішень потребують комплексних законодавчих та організаційних змін. Запровадження ефективних механізмів компенсації сприятиме реалізації конституційного права на захист власності, зміцненню правової держави та поверненню довіри громадян до державних інститутів, що особливо важливо в умовах воєнного та післявоєнного періоду відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 14.04.2025).
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 14.04.2025).
4. Аналітична доповідь про стан і необхідність удосконалення нормативно-правової бази щодо оцінки збитків та функціонування державного реєстру пошкодженого та знищеного майна внаслідок збройної агресії російської федерації проти України. – 2022 // Аналітична доповідь. URL: <https://rm.coe.int/council-of-europe-analytical-report-2022-for-the-site/1680a8ee2> (дата звернення: 14.04.2025);

5. Притягнення рф до відповідальності за шкоду, завдану внаслідок війни, має забезпечити повне відшкодування заподіяних збитків і запобігти вчиненню актів агресії в майбутньому – суддя ВС // Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1490306/> (дата звернення: 14.04.2025).

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу, Національної академії внутрішніх справ Куцик Катерина Володимирівна.

Цимбаліст А. Д.
*студентка 4 курсу 16 групи
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: РІЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ СУДОВИХ СЕРВІСІВ

Сучасні світові тенденції розвитку електронного урядування, удосконалення систем правосуддя із застосуванням інноваційних технологій та запровадження в Україні курсу на євроінтеграцію – усе це стає підсилюючими факторами для запровадження цифровізації правосуддя. З огляду на загальну практику поширення процесів діджиталізації в Україні, стрімкий перехід значної кількості державних послуг в електронні додатки, жодним чином неможливо оминати судову систему. Впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (надалі – ЄСІТС) докорінно може змінити підходи до роботи судів, зробити їх доступнішими, прозорішими та зручнішими для всіх учасників процесу. Актуальність такого реформування полягає у потребі оптимізації роботи судової системи в умовах повномасштабного вторгнення рф. Подальше покращення показників ефективності та доцільності цифрового судочинства в Україні задля забезпечення стабільності та підтримки верховенства права є одним з пріоритетних завдань в умовах сьогодення.

Сюйва Я. С.

ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ 298

Тимчишин П. А.

ЦИФРОВІ ДОКАЗИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМИ
ДОСТОВІРНОСТІ ТА ДОПУСТИМОСТІ В УМОВАХ ЗАГРОЗ..... 301

Тишківська А. Д.

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ
ПРОКУРОРА У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ ВИМІРІ 304

Torchyі Rytma

DIGITAL JUSTICE IN THE UAE: THE INFLUENCE
OF TECHNOLOGICAL ADVANCEMENTS ON JUDICIAL
OPERATIONS 308

Хащина Х. О.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 314

Хізанов О. Д.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВУ КОМПЕНСАЦІЮ
У СПРАВАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРАТОЮ ЖИТЛА
АБО ІНШОГО МАЙНА ЧЕРЕЗ ЗБРОЙНУ АГРЕСІЮ:
ПРАКТИКА ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОГАЛИНИ 316

Цимбаліст А. Д.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ
ВІЙНИ: РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ СУДОВИХ СЕРВІСІВ..... 320

Челак А. П.

КАДРОВИЙ ДЕФІЦИТ В СУДАХ УКРАЇНИ ЯК НАСЛІДОК
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ
ПОДОЛАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 324

Чепой М. І.

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА В УКРАЇНІ..... 328

Чорний М. М.

ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУДДІВ ТА ПРОКУРОРІВ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ..... 331

Швалюк Д. Ю.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА, ЯК НАПРЯМ ФУНКЦІОНУВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ..... 334